

IZAZOVI GRUPNOG RADA S DJECOM, MLADIMA I ODRASLIMA U RIZIKU

Uredila Antonija Žižak

Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet,
2009., 248 str.

Knjiga »Izazovi grupnog rada s djecom, mladima i odraslima u riziku« predstavlja izuzetno svjež i kreativan urednički i autorski doprinos kako u području razvoja metode grupnog rada s populacijama u riziku, tako i u području boljeg razumijevanja specifičnih potreba djece, mladih i odraslih u riziku.

Knjiga je nakon predgovora urednice, prof. dr. sc. Antonije Žižak, podijeljena u tri cjeline. Prvi dio knjige pod nazivom »Konceptualni i pedagoški izazovi grupnog rada s djecom i mladima« u riziku sadrži dva poglavlja. U prvom poglavlju »Grupni tretmani djece i mladih u riziku: stari i novi izazovi« Antonija Žižak na vrlo nadahnut i teorijski argumentiran način prikazuje izazove suvremenog grupnog rada s djecom i mladima s poremećajima u ponašanju iz perspektive modernog i postmodernog pristupa. Radi se o tekstu koji jasno ocrtava sve što danas treba o ovom području znati, odnosno imati na umu stručnjak koji se misli baviti vođenjem, istraživanjem ili daljnjom konceptualizacijom grupnog rada. Autorica vrlo kompetentno isprepleće teorijske pristupe, vrste grupa i obilježja populacije, indikatore uspješnosti grupnih tretmana za djecu i mlade, ulogu vještina i kreativnosti voditelja, te značaj osnaživanja i participacije korisnika. Otvara i neka nova područja djelovanja koja anticipira/mo u budućnosti, a to su npr. Internet grupe koje zahtijevaju posebne vještine, etičko promišljanje, prilagodbu.

U drugom poglavlju »Model izobrazbe i analiza sadržaja studentskih programa grupnog rada« autorice Gabrijele Ratkajec,

Ivana Jeđud i Antonija Žižak kroz analizu 38 studentskih radova u kojima je opisana priprema i grupni rad studentskih timova s različitim skupinama djece predstavljaju u nas jedinstven model izobrazbe studenata za ulogu voditelja grupe koji je razvijen na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu. Radi se o modelu nastave koji bi trebao biti primjer svim nastavnicima koji žele studente uspješno voditi u procesu ovladavanja profesionalnih vještina rada s ljudima. Naime, model koji je opisan je interaktivan, iskustven i akcijski, osnažujući za studente i korisnike, oslanja se njihovu kreativnost što dovodi do toga da potiče specifičan doprinos studentskih programa razvoju postojeće prakse grupnog tretmana djece i mladih u riziku.

Drugi dio knjige nosi naziv »Grupni rad s djecom i mladima u riziku u različitim okruženjima«. To je najposebniji dio knjige. Sadrži ukupno osam poglavlja kroz koja se predstavlja rad s djecom i mladima u riziku u različitim okruženjima i različitim vrstama grupa. Tri poglavlja bave se specifičnim obilježjima grupnog rada u školskom okruženju, četiri poglavlja bave se grupnim radom u institucijama za djecu i mlade, a jedno poglavlje u grupnom radu u ustanovama lokalne zajednice. Vedrana Puhar piše o primjeni glazbe u grupnom radu s djecom s emocionalnim i ponašajnim teškoćama uključenim u produženi stručni postupak u osnovnoj školi. Zorica Volarević opisala je primjenu grupnog rada po principima treninga socijalnih vještina s djecom sklonom agresivnom ponašanju, također uključenom u produženi stručni postupak u osnovnoj školi. Emir Kazaferović opisao je kako i pod kojim uvjetima te s kojom populacijom razredno odjeljenje može istovremeno funkcionirati kao svojevrsna tretmanska grupa. U ovom prilogu u fokusu su učenici s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama koji pohađaju posebna razredna odjeljenja. Andreja Pravdić opisala je program te specifične razloge za uključivanje djece s ADHD-om u grupni rad u Centru za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica. Ivana Jeđud opisala je značaj rutina i rituala za djecu i mlade u životnim grupama u institucionalnom kontekstu. Autorica je na informativan i kreativan način sažela gotovo sve što je u literaturi dostupno, a potrebno je znati o rutinama i ritualima kad se radi s djecom i mladima. Ivana Maurović piše o specifičnim obilježjima odgojne grupe kao životne grupe na primjeru »svoje« odgojne grupe u Domu za djecu Klasje u Osijeku. U poglavljima koja slijede autori Ivana Jeđud i Lukša Vragolov te autorice Ivana Jeđud i Sanja Radić nude primjere kratkotrajnih grupno-tretmanskih programa za djecu smještenu u dječjem domu.

Treći dio knjige nosi naziv »Proširena perspektiva ili grupni rad s odraslim osobama u riziku«. Specifičnost je tog dijela da se bavi grupnim radom s odraslim osobama koje zbog vlastitog ponašanja i/ili stila života imaju psihijatrijsku dijagnozu. Dubravka Stijačić i Dora Dodig opisale su svoj pristup i grupni oblik rada po principima treninga socijalnih vještina s osobama oboljelim od shizofrenije. Tina Peraica predstavila je specifičan pristup i oblik dugotrajnog grupnog psihoterapijskog tretmana oboljelih od ratnog posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP-a). Ovaj rad također nudi nove perspektive, drugačije poglede na grupni rad, što se posebice očituje u opisu integrativno-odnosnog pristupa kao konceptualnog okvira grupnog rada, dugotrajnosti tretmana te opisu uloge voditelja grupne terapije.

U »Prilogu knjige« nalazi se »Protokol za predstavljanje programa grupnog rada« te bilješka o autorima.

Iako svi radovi u drugom i trećem dijelu knjige značajno pridonose proširenju spoznaja o primjeni grupnog rada kod nas, posebno bih se osvrnula na radove koji u svom fokusu imaju djecu i mlade. Sve ove radove karakterizira jasna i dosljedna struktura. U svakom radu opisan je kontekst te ključna obilježja djece/mladih koji su sudjelovali u programu, opisan je program grupnog rada, pojedine radionice, način evaluacije. Posebno značajno je da su ovi mladi autori reflektirali o izazovima koji su se susretali u svom radu - od osvrta na utjecaj šireg (institucijskog) konteksta na rad grupe, vođenje grupe u paru (su-voditeljstvo), specifičnosti rada s pojedinim skupinama djece/mladih u riziku do refleksija o vlastitom procesu učenje voditeljske uloge. Iako se radi u pravilu o voditeljima-početnicima, svojim radovima su pokazali kako se postaje *experts by experience*. No potrebno je naglasiti da bi taj put bio puno mukotrpniji da se nisu razvijali u okviru edukativnog modela izobrazbe za grupni rad koji je prof. dr. sc. Antonija Žižak, urednica ove knjige, razvila kao dio svojih nastavnih aktivnosti na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu.

Uz to bih, kao posebnu vrijednost knjige, istaknula suštinsku povezanost prvog poglavlja u kojem se naglašava značaj postmodernog pristupa za razvoj novih pogleda na rad s djecom i mladima u riziku sa svim ostalim poglavljima koja jasno pokazuju što to znači biti reflektirajući praktičar i zbog čega je važno biti reflektirajući praktičar. To je omogućilo da u literaturi na hrvatskom dobijemo knjigu u kojoj se ne govori teorijski o reflektirajućoj praksi i reflektirajućem praktičaru, već se pokazuje kako je to moguće postići u našoj praksi. To ne bi bilo moguće da se ne radi o zaista autentičnoj knjizi u kojoj se o grupnom radu govori iz vlastitog iskustva svih autora, gdje se teorija valjano koristi kao utemeljenje tog rada i gdje je evidentno vrijednosno opredjeljenje autora - a to je osnaživanje korisnika.

Knjiga je urednički izvrsno koncipirana kako na sadržajnoj tako i na metodskoj razini. Odabir sadržaja je suvremen i aktualan za sve one koji se poglavito bave djecom i mladima u riziku. Stil pisanja je jednostavan, jezik jasan, a struktura svakog poglavlja je dosljedna i omogućava čitatelju sve potrebne informacije da se i sam iskuša u vođenju grupa ili da iz druge perspektive razmisli o svom dosadašnjem načinu rada s grupama. Upravo zbog toga, knjiga će biti jednako tako zanimljiva i poticajna i studentima i iskusnim stručnjacima.

U cijelini radi se u uredničkom i autorskom uratku koji nudi teorijski i programski nov, svjež pogled na grupni rad s populacijama u riziku. Iako je knjiga autentičan prikaz rada socijalnih pedagoga, ona će biti izuzetno značajan izvor u nastavi na svim fakultetima gdje se poučavaju budući stručnjaci za rad s grupama korisnika u riziku – socijalnim radnicima, pedagogima, psiholozima, polaznicima učiteljskih fakulteta. Također će biti izuzetno značajan izvor svim stručnjacima koji rade u školskom okruženju, ustanovama za djecu i mlade te u psihijatrijskom okruženju.

Priredila: Marina Ajduković

